

اندر حکایت مصرف خون در ایران

این کشتی نوح بود که جفت جفت سوار می شدند!

دکتر علی اکبر پورفتح اله مدیرعامل سازمان انتقال خون ایران و

سرپرست مؤسسه عالی آموزشی و پژوهشی طب انتقال خون

اخیراً در گشت و گذار در دنیای مجازی به پوستری خطاب به جامعه پزشکی از یکی از سایت های معتبر بین المللی که به فرهنگ سازی مصرف خون می پردازد برخورد نمودم. پوستر، تصویری شماتیک از کشتی نوح بود و صف حیواناتی که به صورت دو تا دو تا در حال سوار شدن به کشتی بودند و در حاشیه پوستر خطاب به پزشکان نوشته شده بود: " این کشتی نوح بود که به صورت «جفت» «جفت» سوار آن می شدند شما با یک واحد خون هم می توانید جان بیمار را نجات دهید و با واحد دوم ممکن است منجر به غرق شدن کشتی شوید."

حال این توصیه را بگذارید کنار وضعیت مصرف خون در ایران. در کشور ما چرخه انتقال خون بیمارستانی در وضعیت تأسف باری به سر می برد. چند وقت پیش به یکی از دوستان که از چهره های سرشناس و پرآوازه و علمی در رشته تخصصی ارتوپدی می باشد ، یکی از بستگان را که دچار شکستگی استخوان ساق پا شده بود معرفی کردم و در پیگیری وضعیت بیمار متوجه شدم به هنگام ترخیص برای بازگشت سریع بیمار به وضعیت عادی، یک واحد خون به بیمار تجویز شد تا نقاهت و ضعف بعد از عمل را کمتر احساس کند.

به یاد دارم که جناب آقای دکتر علاء بنیانگذار انتقال خون در ایران از خاطره عمل جراحی قفسه سینه همراه با عفونت که سبب کاهش شدید هموگلوبین شده بود می گفت که بیمار با هموگلوبین ۶ به اطاق عمل رفته بود و وی از درخواست خون اجتناب کرده بود و خوشبختانه بعد از عمل، به خاطر رفع عفونت، هموگلوبین به سطح طبیعی باز گشته بود. این دو واقعه نشانگر واقعیت تلخ در جامعه پزشکی ما است. مصرف خون مدیریت نمی شود؛ خون بجا و منطقی و بهینه مصرف نمی شود؛ هزینه و فایده در تزریق هر واحد خون مورد توجه جامعه پزشکی قرار نمی گیرد. در این حال ممکن است بجای نجات بیمار منجر به غرق شدن بیمار شود.

یکی از جراحان حاذق که شاگردان بسیاری را تربیت کرده است صراحتاً بیان می کرد که اگر ۵ واحد خون درکنار دستم آماده مصرف نباشد به اتاق عمل نمی روم، راستی تکلیف تربیت دانشجویان پزشکی و جراحان در شرایط علمی امروز که در دنیا موضوع پزشکی بدون انتقال خون مطرح می گردد چیست؟ در کجای برنامه آموزشی جامعه پزشکی آموزش و روزآمد نمودن دانش انتقال خون بیمارستانی گنجانده شده است در حالی که جراحان حاذق ما فرصت بازنگری و آموزش مداوم را ندارند، چگونه می توان ذهن جراح حاذقی را که دو تا سه دهه قبل تربیت شده و خون را به عنوان ابزاری جهت خطا در حین عمل و پاره شدن رگ بیمار دیده است به پزشکی بدون انتقال خون و یا انتقال خون خودی جلب نمود.

مدیریت مصرف خون با توجه به رایگان بودن این کالای گرانبها از مسائلی است که باید مورد توجه مراکز درمانی و بیمارستانی و پزشکان بزرگوار و زحمتکش کشور قرار گیرد و با تشکیل سرویسها و دپارتمانهای طب انتقال خون در زمینه مصرف منطقی و بجای خون، پزشکی بدون انتقال خون و گسترش انتقال خون خودی که حاصل آن افزایش ضریب امنیت خون و کاهش مشکلات و تبعات ناشی از عوارض انتقال خون است، تلاش گردد.